

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

обов'язкова загальна

за освітньо-професійною програмою «Радіаційний та хімічний захист»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
в галузі знань 16 «Хімічна та біоінженерія»
за спеціальністю 161 «Хімічні технології та інженерія»

Рекомендовано кафедрою мовної
підготовки на 2022 – 2023 навчальний
рік.
Протокол від 19 липня 2022 року № 11.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Анотація дисципліни

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», сприяють досконалому володінню державною мовою в усній та писемній формах, формуванню національномовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіюванню особливостей фахової мови.

Курс передбачає формування мовної компетенції, оптимальної мовної поведінки в професійній сфері, стійких навичок усного й писемного мовлення, зорієнтованих на професійну специфіку; оперування фаховою термінологією.

Набуті знання визначають особистість майбутнього фахівця.

Інформація про науково-педагогічних працівників

Загальна інформація	Лептуга Олена Костянтинівна, доцент кафедри мовної підготовки соціально-психологічного факультету
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 429, телефон: (097) 978 67 39
E-mail	leptuganews@gmail.com
Наукові інтереси	дискурс, інтертекстуальність
Професійні здібності	https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&pli=1&user=K-uSCkAAAAAJ
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&pli=1&user=K-uSCkAAAAAJ

Загальна інформація	Литвиненко Ольга Олександрівна, доцент кафедри мовної підготовки соціально-психологічного факультету, кандидат філологічних наук, доцент
Контактна інформація	вул. Онопрієнка, 8, м. Черкаси, телефон: (066) 254 49 58
E-mail	olytv@yahoo.com
Наукові інтереси	історія української мови, історична граматики, теорія та практика перекладу
Професійні здібності	https://scholar.google.com.ua/citations?user=vKG898sAAA&hl=uk

Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://scholar.google.com.ua/citations?user=vKG898sAAA&hl=uk
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Мета вивчення дисципліни: поглиблення та розширення мовних і мовленнєвих знань, умінь та навичок, які є необхідними для подальшого застосування в фаховій діяльності. У результаті вивчення цієї дисципліни у здобувачів вищої освіти підвищується рівень володіння сучасною українською літературною мовою, вони набувають теоретичних знань про фахове спілкування, його етапи й роль у професійній діяльності, засвоюють термінологію майбутньої спеціальності, а також покращується їхня мовна та мовленнєва культура.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	заочна	
Статус дисципліни	<i>обов'язкова загальна</i>	
Рік підготовки	2	
Семестр	3	
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	
- кількість модулів	2	
- загальна кількість годин	120	
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	6	
- практичні заняття (годин)	2	
- семінарські заняття (годин)	–	
- лабораторні заняття (годин)	–	
- курсовий проект (робота) (годин)	–	
- інші види занять (годин)	–	
- самостійна робота (годин)	112	
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	–	
- підсумковий контроль	екзамен	

Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» базується на основі вивчення дисципліни циклу загальної (обов'язкової) підготовки: «Історія та культура України». Навчальний матеріал, який вивчається дисципліною «Українська мова (за професійним спрямуванням)» використовується під час подальшого вивчення таких дисциплін: «Основи інформаційних технологій», «Інженерна і комп'ютерна графіка», «Органічна хімія», «Фізична хімія».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Радіаційний та хімічний захист» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Вільно спілкуватися з професійних питань усно і письмово державною та іноземною мовами.	ПРН1.
Коректно використовувати у професійній діяльності термінологію та основні поняття хімії, хімічних технологій, процесів і обладнання виробництв хімічних речовин та матеріалів на їх основі.	ПРН02.
Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним мовознавчим апаратом	ДРН01
Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською мовою у професійному рівні.	ДРН02

- формування у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	К02.
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	К04.
Очікувані компетентності з дисципліни	ОКД
Вміння коментувати, анотувати або редагувати тексти й документи відповідно до певних критеріїв.	ОКД01
Здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.	ОКД02

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Усне професійне мовлення

Тема 1.1. Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

Тема 1.2. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовні норми.

Тема 1.3. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів

Тема 1.4. Комунікативні ознаки культури мовлення.

Тема 1.5. Поняття ділового спілкування.

Тема 1.6. Вербальні й невербальні компоненти спілкування.

Тема 1.7. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.

Тема 1.8. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.

Тема 1.9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.

Тема 1.10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання

Тема 1.11. Ділова гра «Публічний виступ».

Тема 1.12. Модульна контрольна робота №1.

МОДУЛЬ 2. Писемне професійне мовлення

Тема 2.1. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлювання сторінки.

Тема 2.2. Вимоги до тексту документа.

Тема 2.3. Заява. Види заяв. Автобіографія.

Тема 2.4. Пресреліз. Повідомлення про захід.

Тема 2.5. Звіт. Службова записка. Рапорт.

Тема 2.6. Реквізити листів та їх оформлювання.

Тема 2.7. Практикум зі створення ділової кореспонденції.

Тема 2.8. Термін та його ознаки. Термінологія як система.

Тема 2.9. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів певного фаху.

Тема 2.10. Практикум з професійної термінології.

Тема 2.11. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект.

Тема 2.12. Модульна контрольна робота №2.

Тема 2.13. Підсумкове заняття.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна форма					
	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
лек ції		практич ні (семінар ські) заняття	лаборат орні заняття (інші види занять)	самості йна робота	модуль на контро льна робота	
3- й семестр						
Модуль 1. Усне професійне мовлення						
Тема 1.1. Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Мова професійного спілкування як функціональн ий різновид української літературної мови	5	2			3	
Тема 1.2. Професійна мовнокомунік ативна компетенція. Мовні норми	5				5	
Тема 1.3. Професійна сфера як інтеграція офіційно- ділового, наукового і розмовного стилів	5				5	

Тема 1.4. Комунікативні ознаки культури мовлення.	5				5	
Тема 1.5. Поняття ділового спілкування. Вербальні й невербальні компоненти спілкування	5				5	
Тема 1.6. Вербальні й невербальні компоненти спілкування	5				5	
Тема 1.7. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування	5				5	
Тема 1.8. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем	5				5	
Тема 1.9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.	5				5	
Тема 1.10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання	4				4	
Тема 1.11. Ділова гра «Публічний	4				4	

виступ»						
Тема 1.12. Модульна контрольна робота №1	4				4	
Модуль 2. Писемне професійне мовлення						
Тема 2.1. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлюванн я сторінки.	5	2			3	
Тема 2.2. Вимоги до тексту документа.	5				5	
Тема 2.3. Заява. Види заяв. Автобіографія	5				5	
Тема 2.4. Пресреліз. Повідомлення про захід.	5				5	
Тема 2.5. Звіт. Службова записка. Рапорт	5				5	
Тема 2.6. Реквізити листів та їх оформлюванн я.	5				5	
Тема 2.7. Практикум зі створення ділової кореспонденці ї	5				5	
Тема 2.8. Термін та	5	2			3	

його ознаки. Термінологія як система						
Тема 2.9. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів певного фаху	5		2		3	
Тема 2.10. Практикум з професійної термінології	5				5	
Тема 2.11. Оформлюванн я результатів наукової діяльності. План, тези, конспект.	5				5	
Тема 2.12. Модульна контрольна робота №2	4				4	
Тема 2.13. Підсумкове заняття	4				4	
Разом	120	6	2		112	

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Не передбачено робочою програмою дисципліни.

Форми та методи навчання і викладання

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: лекції, практичні заняття, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

У навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання**:

- **за джерелами набуття знань:**

словесні методи навчання:

лекція – метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою;

практичні методи навчання:

практична робота – спрямована на використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;

- **інноваційні методи навчання:**

робота з навчально-методичною літературою та відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп’ютерними засобами навчання;

навчання з використанням технічних ресурсів (відкрита освіта через соціальні мережі та вебресурси);

інтерактивні методи – здобувачі й викладач перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою; співпраця і взаємонавчання: викладач – здобувач, здобувач – здобувач, причому і викладач, і здобувач вищої освіти є рівноправними й рівнозначними учасниками освітньої взаємодії, що виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою;

методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички – softskills - ділові ігри, форуми, завдання з пошуку інформації, наукові доповіді, конкурси, моделювання ситуацій за умов невизначеності результатів; під час таких занять здобувачі вчаться бути демократичними, спілкуватись з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обґрунтовані рішення.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є фронтальне та індивідуальне опитування під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи, тестування, словникові диктанти, а також модульні контрольні роботи.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	1	2	2
	практичні заняття*			
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)	1	31	31
Разом за модуль 1				33
Модуль 2	лекції	2	2	4
	практичні заняття	1	2	2
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)*	1	31	31
Разом за модуль 2				37
Разом за поточний контроль				70
II. Індивідуальні завдання				-
III. Підсумковий контроль (екзамен)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

2 бали – здобувач вільно володіє всім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому припустився суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератур (підручників, навчальних посібників тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульний контроль

Контрольна робота є складовою поточного контролю і виконується самостійно та надсилається викладачеві в період до початку екзаменаційної сесії.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

30-31 бал – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує обов'язкову та додаткову літературу, вільно володіє науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

25-29 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує при цьому обов'язкову літературу, володіє науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань він демонструє не достатню глибину матеріалу та аргументації, допускає при цьому деякі незначні помилки.

20-24 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює певну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає певні помилки.

15-19 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

8-14 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає певні помилки, відповідає на питання, що потребують однослівної відповіді.

7-0 балів – оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

25-30 балів – у повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно виконав практичне завдання;

24-20 балів – достатньо володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні мовленнєві помилки.

19-15 балів – у цілому володіє навчальним матеріалом, але поверхово аналізує матеріал без обґрунтування та аргументації, допускає суттєві мовленнєві помилки.

14-7 балів – недостатньо розкриває зміст теоретичного питання та практичного завдання, допускаючи при цьому суттєві помилки.

6-1 бал – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Державна мова — мова професійного спілкування.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Комунікативне призначення мови в професійній сфері.
4. Професійна мовнокомунікативна компетенція.
5. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови.
6. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
7. Типологія мовних норм.
8. Словники в професійному мовленні. Типи словників.
9. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
10. Парадигма мовних формул. Вибір мовних одиниць у мовленні.
11. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.

12. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
13. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
14. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
15. Види, типи й форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
16. Невербальні компоненти спілкування. Слухання і його роль у комунікації.
17. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
18. Поняття ділового спілкування. Стили та моделі ділового спілкування.
19. Поняття комунікації, типи комунікацій, перешкоди та бар'єри комунікації.
20. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.
21. Презентація як різновид публічного мовлення.
22. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
23. Етикет телефонної розмови.
24. Класифікація документів.
25. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів.
26. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів.
27. Оформлення сторінки. Вимоги до тексту документа.
28. Документація з кадрово-контрактних питань.
29. Довідково-інформаційні документи.
30. Етикет службового листування.
31. Наукова комунікація як складова фахової діяльності. Науковий етикет.
32. Українська термінологія в професійному спілкуванні.
33. Історія і сучасні проблеми української термінології.
34. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева й вузькоспеціальна термінологія.
35. Термінологія обраного фаху.
36. Особливості наукового тексту й професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.
37. Оформлення результатів наукової діяльності.
38. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлення курсової, бакалаврської робіт.
39. Анотування і реферування наукових текстів. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.
40. Основні правила бібліографічного опису, оформлення посилань.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються, які пропустили заняття, відпрацьовують).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. ЗВО під час засвоєння матеріалу дисципліни на заняттях, під час самостійного виконання завдань, а також під час складання елементів поточного та підсумкового контролю, повинні дотримуватися політики академічної доброчесності відповідно до чинного законодавства.

6. Під час засвоєння матеріалу дисципліни на заняттях, виконання модульних контрольних робіт та складання екзамену здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики гендерної рівності відповідно до чинного законодавства.

7. Під час засвоєння матеріалу дисципліни на заняттях, виконання модульних контрольних робіт та складання екзамену здобувачі вищої освіти мають дотримуватися протиепідемічних заходів відповідно до чинного законодавства.

8. Під час засвоєння матеріалу дисципліни на заняттях, виконання модульних контрольних робіт та складання екзамену здобувачі вищої освіти мають дотримуватися заходів безпеки воєнного стану відповідно до чинного законодавства.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Богданова І.Є., Лептуга О.К. Українська мова за професійним спрямуванням. Методичний коментар для дистанційного курсу. Харків, 2020. 205 с.
2. Лептуга О. Інтертекстуальність у медіадискурсі: лінгвістичний аспект. Харків, 2019. 220 с.
3. Стилїстика для державних службовців : навч. посіб. / Богданова І.Є., Лептуга О.К. Х., 2019, 130 с.
4. Теми. Люди. Історії. Антипосібник для журналістів. Методичний посібник / під ред. Олени Лептуги. Київ, 2018. 66 с.
5. Освітньо-професійна програма вищої освіти «Радіаційний та хімічний захист» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 16 «Хімічна та біоінженерія» за спеціальністю 161 «Хімічні технології та інженерія». (Розглянуто та затверджено вченою радою Національного університету цивільного захисту України протокол № 8 від 22 червня 2022 р.)
6. Українська мова (за професійним спрямуванням) : практикум / О.О. Старова, А.С. Промська. Х., НУЦЗУ, 2018. 100 с.

7. Українська мова за професійним спрямуванням : Підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. К. : Алерта, 2019. 640 с.
8. Український правопис. К. : Наук. Думка, 2019. 391 с.

Інформаційні ресурси

1. Тренажер з правопису української мови. URL: <https://webpen.com.ua/>
2. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/>
3. Тести з державної мови. URL: <https://test.gudsweb.org/ukr/>
4. Термінологічний словник. Пожежно-технічний напрям. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/e-books/pub_20/2214.html

Розробники:

Доцент кафедри мовної підготовки
канд. філол. н.

Олена ЛЕПТУГА

Доцент кафедри мовної підготовки
канд. філол. н., доцент

Ольга ЛИТВИНЕНКО